

Tavlor på en utställning

"Den här bildserien startade jag som ett sätt för mig att visualisera och tolka Musorgskijs musik genom Hartmanns ämnesval men den blev en hyllning till berättelsen om kompositören och konstnären, vars bilder lever vidare tack vare musiken som de inspirerat." – Joan Colbert, 2006 Serigrafier kan beställas via www.joancolbert.com

Promenad, (Kajornas ögon "spelar" promenadmelodin)
Gnom, Tuilerierna

Promenad, Promenad, De okläckta kycklingarnas balett,
Samuel Goldenberg och Schmuyle, Baba-Yaga (Huset på
kycklingben), Stora porten i Kiev

VINN ÅRSKORT

Nu startar MSOs vartävling på www.mso.se
Läs vidare under
webradiofliken och under
"Press/Aktuellt".

VAR MED OCH TÄVLA!
PS. Tröstpriser delas också ut

MALMÖ SYMFONIORKESTER

MALMÖ KONSERTHUS
TORSDAG 11 MARS 2010 KL 19.30

URBANSKI & UGORSKI

MALMÖ SYMFONIORKESTER
KRZYSZTOF URBANSKI dirigent
EUGENE UGORSKI violin
LISA WALL på Sveriges Radio/P2, presentatör
Jörgen Svensson, konsertermästare

STAFFAN STORM (f 1964)
De profundis, uruppförande / 15 min

IGOR STRAVINSKIJ (1882-1971)
Violinkonsert D-dur / 22 min
Toccata
Aria I
Aria II
Capriccio
PAUS

MODEST MUSORGSKIJ (1839-1881)
i orkestrering av Maurice Ravel
Tavlor på en utställning / 35 min

*Promenad, Gnom, Promenad, Det gamla slottet, Promenad, Tuilerierna, Bydlo,
Promenad, De okläckta kycklingarnas balett, Samuel Goldenberg och Schmuyle,
Limoges, Katakomber, Baba-Yaga (Huset på kycklingben), Stora porten i Kiev*

Konserten spelas in av Sveriges Radio/P2, sändningstiden är ännu ej fastlagd.
Vänligen respektera inringningarna.

KRZYSZTOF URBANSKI dirigent

För första gången hälsar vi polske dirigenten Krzysztof Urbanski välkommen till MSO. Han är utbildad vid Chopin-akademien i Warszawa, där han tog sin examen 2007. Samma år valdes han enhälligt till vinnare i Dirigenttävlingen i Prag. Från och med säsongen 2010/2011 blir han chefsdirigent för Trondheims Symfoniorkester. Han debuterade med orkestern i september 2009 och kom överens om chefsdirigentskapet bara en vecka senare. Urbanski uppskattas av orkestrar, kritiker och publik som han gästar, bl a har han flera gånger engagerats av Göteborgs Symfoniker, NDR Sinfonieorchester Hamburg, Radio Sinfonieorchester Stuttgart, Dresdner Philharmonie och Royal Liverpool Philharmonic Orchestra. Hösten 2009 debuterade han i Japan med symfonikerna i Tokyo och filharmonikerna i Osaka och är återinbjuden 2011. Han arbetar regelbundet med alla större polska orkestrar. Debuter med Sveriges Radios Symfoniorkester, DR SymfoniOrkestret, Bamberger Symphoniker, Nederländernas Radiofilharmoniker och Indianapolis Symphony m fl är inplanerade denna säsong.

Den polska repertoaren spelar en viktig roll, bl a kommer Urbanski att dirigera Sinfonia Varsovia (Warszawas Symfoniorkester) vid Schleswig-Holstein-festivalen 2010. Pianokonsert nr 1 av Chopin (Eva Kupiec är solist) och Goreckis tredje symfoni står då på programmet. Sommaren 2010 är Krzysztof Urbanski inbjuden till Grant

Urbanski Foto: DG Photography

Park Festival i Chicago för att dirigera musik av Lutoslawski och till hösten gör han Klagosång till Hiroshimas offer av Penderecki med NDR Sinfonieorchester Hamburg.

EUGENE UGORSKI, violin

Den 21-årige Eugene Ugorski (Evgenij Ugorskij) från St Petersburg hyllas som en av världens nu mest spännande violinister. Han lanserades av Valerij Gergiev, som bjöd in honom att framträda på Påskfestivalen i Moskva 2005. Konserten blev en omedelbar succé och sändes världen över. Gergiev bjöd därefter omedelbart in Ugorski som solist till en konsert med Rotterdamfilharmonikerna. Han har sedan återinbjudits till Rotterdam och debuterat runtom i Europa, bl a med BBC-orkestrarna i England och Skottland, i USA, Kanada, Sydamerika och Fjärran östern med dirigenter som - förutom Gergiev - Andrej Borejko, Eri Klas, Keith Lockhart och Roberto Minczuk. Till höjdpunkterna de senaste åren hör två konserter med Los Angeles Philharmonic Orchestra i Hollywood Bowl, Paganinis första violinkonsert med Houston Symphony Orchestra och Hans

Graf samt en Hollandturné med Royal Liverpool Philharmonic Orchestra och Vassilij Petrenko. Säsongen 2009/2010 debuterar Ugorski med London Philharmonic Orchestra, DSO Berlin, Irlands Nationalorkester i Dublin och Wiens Kammarfilharmoni. Som recitalist har han framträtt med pianisten Konstantin Lifschitz vid festivaler i Tyskland och Rumänien. Framöver väntar konserter i Wigmore Hall, London och medverkan i Beethovenfestivalen i Bonn.

Ugorski började spela violin vid 6 års ålder för professor Vesna Gruppman och gör det fortfarande, men studerar numera också för hennes man Igor Gruppman. När Eugene var åtta år debuterade han med San Diego Symphony Orchestra.

STAFFAN STORM *De profundis*

De profundis skrev jag hösten 1988, verket spelades i Malmö 1991 av Musikhögskolans Symfoniorkester. Därefter blev stycket liggande länge, ända fram till 2007 då jag gjorde en ny renskrift av stycket. Samtidigt passade jag på att göra en del smärre revisioner, framför allt i instrumentationen. Det är denna nya version som här får sitt uruppförande. Verkets titel, "ur djupen", sätter stämningläget. Det är inte enbart den gamla psaltardikten utan snarare kanske senare verk, som refererar till den och som intresserade mig vid tiden för kompositionens tillblivelse. Detta utan att musiken i sig anknyter till en specifik text. Tydligare är de mer eller mindre uppenbara kopplingar, anknytningar och associationer till annan musik, till och med något enstaka citat, som finns i stycket. Till grund ligger dock snarast en strukturell idé om en musik som är i rörelse uppåt, från det lägsta registret i styckets öppning till diskanten i slutet. Det känns lite märkligt att få återhöra ett stycke som legat ospelat så länge. Även om tiden skapat distans så förvånas jag över hur mycket i stycket som fortfarande känns aktuellt för mig. Här finns en harmonik som spänner över täta klusterklanger till treklanger, likaså en form som skapas i spänningen mellan statiska, stillastående block som ställs i kontrast mot dynamiska förlopp, vilket leder till utveckling och kulminationer.

© Staffan Storm

En titt i Staffan Storms verkförteckning avslöjar en kreativ och mångsidig tonsättare som skrivit musik för en rad olika besättningar. Förutom det tidiga orkesterverket *De profundis* (1988) kan nämnas betydligt yngre verk som *Sommarhjärtat är*, framfört under en Kinaturné av Malmö Akademiska Kör, *Allt längre i skuggorna in* för kör och orkester samt det uppmärksammade kör- och orkesterverket *Qualities of Darkness* i samarbete med Ensemble Syd och Camerata Nordica. Storm studerade musikteori och komposition vid Musikhögskolan i Malmö 1986-1992. Det var en kreativ miljö med många betydelsefulla möten. Hans Gefors var hans huvudlärare under diplomstudierna i komposition, men studierna gav också tillfälle till viktiga utblickar och möten utanför Musikhögskolans sfär. Gästlärare som Trevor Wishart och Bent Sørensen öppnade dörrarna till nya musikaliska klangvärldar. Staffan Storms besök vid kompositions kurserna i Darmstadt och Centre Acanthes i Avignon ledde också till spännande möten med några av samtidens mest namnkunniga tonsättare som Elliott Carter och Gérard Grisey. Hantverkskunnande och starkt personligt uttryck präglar Storms produktion, vilket lett till flera framföranden i betydelsefulla internationella sammanhang som t ex Gaudeamusfestivalen i Amsterdam och musikkurserna i Darmstadt. På nordliga breddgrader har Storms musik blivit uttagen till flera festivaler och 2003-2006 var han knuten till CoMa, Musik i Syd, som Composer in Residence. Staffan Storm är biträdande prefekt vid Musikhögskolan i Malmö där han också undervisar i komposition, formlära och musikhistoria.

© Rolf Martinsson

IGOR STRAVINSKIJ Violinkonsert

Redan i starten av den inledande toccatan känner man igen Stravinskij's karaktäristiska neoklassiska pumpande och studsande ackompanjering. En sorts fjäderlätt och läcker barockmusik med "fel toner" ger ett luftigt underlag till soloviolen som är med i leken redan i de inledande takterna. Andra satsens Aria I visar en annan sida av Stravinskij. Musiken är i grunden långsam och bryter då och då ut i korta svidande vackra romantiska kantilenor. Tredje satsens Aria II tar fasta på det lyriska momentet från andra satsen och utvecklar en tät och expressiv melodilinje. Även här finns en koppling till barocken, men denna gång via harmoniken när det neapolitanska sextackordet karaktäristiskt vänder tillbaka till tonarten efter en vacker harmonisk utflykt från huvudtonarten. Plötsligt blir ackompanjemanget luftigare och man minns första satsens lätthet. I den fjärde och sista satsen, Capriccio, kompletteras helhetsbilden med en lättsam, nyckfull och snabb elegans. Den imitationsliknande duetten mellan soloviolin och fagott och den tydligt linjära satstypen minner också om barocken genom sin kontrapunktiska gestik. Musiken spritter av gnistrande energi och infall och mot slutet byggs en musikalisk komplexitet upp till en sista höjdpunkt där tempo och taktart varieras och rycker lyssnaren bort från invanda och lättlyssnade musikaliska formmönster.

Igor Stravinskij har haft en enorm betydelse både för samtida och efterföljande generationer av tonsättare. Hans omfattande produktion spänner över i princip samtliga genretyper, han dirigerade och musicerade, han höll föredrag som nedtecknades i koncentrerad form i boken *Musikalisk poetik* och han bjöd på sig själv och sina innersta tankar i intervjuerna med Robert Craft, samlade i två band: *Samtal med Stravinskij I och II*. Allt detta påverkade den samtida musikhistoriska utvecklingen. Men störst betydelse av allt hade förmodligen det faktum att han i en tid av starka musikmodernistiska landvinningar i framför allt Österrike, där Schönberg-kretsen härskade, fann sin egen väg med Paris, baletten och sitt ryska arv som plattform. Man skulle kunna säga att han parallellt med Ravel - men på sitt eget envisa sätt - förde ett transparent Debussy-arv vidare där parametern instrumentation gavs lika mycket utrymme och uppmärksamhet i komponentet som melodik, samklang och rytmik. I motsats till samtida kompositionstekniska strömningar, där det nya och icke hörda var det enda och sanna målet för den kompositoriska processen, valde och vrakade Stravinskij friskt bland den musikhistoriska rekvisitan. Välkända stilistiska former, gester och tekniker, ryska folksånger, musikaliska citat, växlande taktarter, jazzelement, sagomyter och skiftande tonspråk kunde rymmas inom ramen för ett och samma verk. Resultatet blev omisskännliga Stravinskij-skapelser, grälla, burleska, underbart vackra och starkt personliga verk.

© Rolf Martinsson

MODEST MUSORGSKIJ Tavlör på en utställning

Musorgskij komponerade Tavlör på en utställning 1874. Impulsen kom från en utställning av den då nyligen avlidne konstnären Victor Hartmanns akvareller och teckningar. Verket fick en extra personlig prägel genom att Hartmann var nära vän till Musorgskij. Man trodde länge att verket var en orkesterskiss och många, förutom Ravel, har instrumenterat det: Sir Henry Wood, Walter Goehr, Leopold Stokowski m fl. Trots att den allmänna meningen numera är att det verkligen rör sig om ett pianostycke spelas det betydligt oftare i orkesterdräkt. Maurice Ravel fick uppgiften som en beställning från dirigenten Koussevitskij och slutförde arbetet 1922. Ravel var först frestad att göra omfattande bearbetningar - något i stil med Rimskij-Korsakovs arrangemang av Boris Godunov - men bestämde sig slutligen för att följa Musorgskijs komposition ton för ton. Arbetet inskränker sig därmed till fördelningen på olika orkesterinstrument, oktavfördubblingar och på ett ställe en extra takt som låter ett ackord klinga ut. En av repriserna på promenadtemat är också bortlyft. Inom dessa självvalda ramar visar han en nästintill otrolig fantasi, som helt inriktas på att belysa och förstärka karaktären och egenskaperna hos Musorgskijs original. Tavlör på en utställning består av tio avsnitt (tavlor), som förbindes med hjälp av ett promenad-tema. Detta genomgår en serie variationer, för att slutligen utgöra tematiskt material för två av de sista tavlorna.

Modest Musorgskij

Victor Hartmann

Satsordning

Promenad

Gnom: Denna tavla föreställer en nötknäppare i form av en dvärg med krumma ben, som man enligt rysk julsed hängde i granen. Samma sed som är utgångspunkten i Tjajkovskijs Nötknäpparen.

Promenad

Det gamla slottet En trubadur står framför ett slott och sjunger. Ravel har med fantastisk inspiration lagt melodin i altsax och manar därmed fram en vision av uråldrig medeltidighet - hur detta nu går till.

Promenad

Tuilierierna En allé i Tuileritrdgården i Paris med en mängd lekande barn och deras barnjungafrur.

Bydlo Stycket är byggt som ett långt crescendo följt av ett långt diminuendo och beskriver en polsk oxdragen vagn med jättelika trähjul, som först närmar sig och sedan åter försvinner. Även här ett originellt och ytterst effektivt soloinstrument, tuba.

Promenad

De okläckta kycklingarnas balett

Kostymiskisser som Hartmann gjort till en balett.

Samuel Goldenberg och Schmuyle

är det vanliga namnet på detta avsnitt. Musorgskij själv refererade till stycket som "Två polska judar, rik och fattig".

Limoges Marknad med grälände belgiska torgmadamner, detta leder direkt över i

Katakomber Ett självporträtt av Victor Hartmann undersökande katakomber, detta övergår direkt i Cum Mortuis in Lingua Mortua som är baserat på promenadtemat. Musorgskij har antecknat i originalmanus: "Den döde Hartmanns skapande ande för mig till döds kallarna och anropar dem; så småningom upplyses de av ett inre sken".

Huset på kycklingen

Inspirerades av Hartmanns teckning av en klocka. Klockan föreställde häxan Baba Yagas hus, som enligt ryska folksagor stod på hönsbensliknande stolpar.

Stora porten i Kiev

Avslutande avsnitt helt baserat på promenadtemat, som enligt klassiskt tema-och-variationer-mönster här får sin bredaste och flottaste utformning. Inspirationen var en skiss till en planerad, men aldrig uppförd jättelik port i Kiev.

© Tore Eriksson

